

§ 4. Социология и Метафизика.

По влиянието на душевния животъ върху човѣшкитѣ индивидуални и обществени дѣла има изказани многобройни и противоречиви мнения. Споредъ едни, всичко се направлява отъ тъмнитѣ и незнайни сили на човѣшкото подсъзнание (Хартманъ и др.); споредъ други, всичко е отзвукъ, въплотение на човѣшкитѣ вѣрвания и убеждения (Le Bon и др.); споредъ трети, всичко се ръководи отъ идеитѣ (Comte); или отъ чувствата (Spenser). Новото социологическо схващане признава едновременно и комбинирано действие на всичко това, основавайки се на истината, че душевнитѣ фактори много рѣдко действатъ изолирано, а обикновено се преплитатъ въ работата си, дори и тогава, когато влиянията на единия отъ тѣхъ се ясно очертаватъ. Така че задачата на Социолога се усложнява и затруднява много. Той има да се справя съ цѣлата душевна областъ, да вниква, подпомогнатъ отъ психологическитѣ издирвания, въ всичкитѣ взаимновлияния на разнитѣ ѝ елементи, както да съзира работата на всѣки единъ отъ тѣхъ въ социалнитѣ факти.

А щомъ психологическитѣ издирвания трѣбва да засѣгатъ душевнитѣ области, не може да се борава само съ научни методи, ясно очертани закони и принципи. Душевнитѣ явления изискватъ и метафизически погледъ. Може ли *душевното* да се поддаде на точни опредѣления и премѣрвания? То има везнайни сили и везнайни дълбочини. Науката е слабъ и недостатъченъ свѣтилникъ за безкрайнитѣ душевни области. Тамъ, дѣто нейнитѣ лъчи не